

Bartoszewicz, Agnieszka

Wójtowie Warty w późnym średniowieczu

Mazowieckie Studia Humanistyczne 2/1, 197-204

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

M A T E R I A Ł Y I D O K U M E N T Y

Agnieszka Bartoszewicz

Mazowieckie Studia Humanistyczne
Nr 1, 1996

WÓJTOWIE WARTY W PÓŹNYM ŚREDNIOWIECZU

Najstarsza wzmianka o wójtostwie w Warcie znajduje się w przywileju lokacyjnym wydanym w 1255 r. przez księcia kujawsko-łęczyckiego Kazimierza¹. Dwaj zasadzcy – wójtowie, mieszczanie sieradzcy, Marcin i Wilkin otrzymali trzy łany ziemi, trzy place w mieście wolne od opłat, dwadzieścia łanów lasu, pozwolenie na budowę młyna i jedną trzecią dochodów z sądownictwa. Przywilej ten był dwukrotnie ponawiany, w 1276 r. przez Leszka Czarnego i w 1295 r. przez Władysława Łokietka². Wzmianki o wójtostwie i wójtach warckich w latach 1255–1469 są sporadyczne, dotyczy to także samego miasta i jego losów³. Pierwsze pełniejsze informacje można znaleźć dopiero w najstarszej zachowanej księdze wójtowsko-ławniczej z lat 1469–1512⁴.

Na początku XVI w. na polecenie Zygmunta Starego przeprowadzono taksację wójtostwa, której wynikiem był wydany w 1512 r. przywilej⁵. Do wójtostwa warckiego należało wówczas pięć i pół łana ziemi, jedenaście jatek rzeźniczych, trzynaście kramów szewskich, trzy czwarte łąźni i młyna, czynsz płacony na św. Marcina, dwóch kmieci w Witowie, brzeg rzeki od Dusznik do łąźni ze wszystkimi uprawnieniami, jedna trzecia opłat sądowych. Dochody z wójtostwa stawiły ich właściciele na poziomie majątkowym jednowioskowej szlachty⁶, trzeba jednak pamiętać, że wójtostwo warckie w drugiej połowie

1 *Codex diplomaticus Poloniae*, t. 2, wyd. L. Ryszczewski, A. Muczkowski, Warszawa 1847, nr 64.

2 *Szkice z dziejów sieradzkiego*, red. J. Śmiałowski, Łódź 1977, s. 87.

3 S. Zajączkowski, S. M. Zajączkowski, *Materiały do słownika geograficzno-historycznego dawnych ziem łęczyckiej i sieradzkiej do 1400 r.*, cz. 2, Łódź 1970, s. 164-165; K. Wiliński, K. Bryński, *Dzieje miasta Warty*, Warszawa 1984, s. 15-32.

4 Archiwum Główne Akt Dawnych (dalej – AGAD), Księgi miejskie, sygn. Warta 1 (dalej – Warta 1).

5 Taksacji dokonano po śmierci wójta Macieja Warzymięso, jej wyniki zostały opisane w przywileju dla wdowy i syna zmarłego. *Matricularum Regni Poloniae Summaria* (dalej – MRPS), t. IV-2, Warszawa 1912, nr 10369, pełny tekst przywileju: AGAD, Metryka Koronna, t. 26, k. 195.

6 J. Wiesiołowski, *Szlachta w mieście. Przemieszczenia i migracje szlachty między wsią a miastem w Polsce XV w.*, w: *Studia i materiały do dziejów Wielkopolski i Pomorza*, t. 14, z. 1, Warszawa-Poznań 1980, s. 57.

XV w. znajdowało się w rękach kilku właścicieli, a jego poszczególne części przechodziły często z rąk do rąk. W 1484 r. było np. wzmiankowanych czterech właścicieli wójtostwa: Piotr i Stanisław Ostrowscy, bliżej nie określony Jan i Anna Dobrogostówna⁷, rok później – tak samo w latach 1487–1496 – wójtostwo warckie miało aż pięciu właścicieli⁸.

Z lat 1484–1512 znanych jest kilkanaście nazwisk właścicieli wójtostwa warckiego. Poza jednym mieszczaninem, Maciejem Warzymięsą, wszyscy należeli do rodzin szlacheckich osiadłych w ziemi sieradzkiej: Ostrowskich, Kobiezyckich, Kamionackich, Pratkowskich, Kostrzewskich⁹.

Wójtowie warccy w latach 1484–1512

1. Stanisław Ostrowski, jako wójt warcki wzmiankowany w latach 1484–1485. Później występował jeszcze kilkakrotnie w księdze wójtowsko-ławniczej, ale już bez przydomka *advocatus*, tytułowano go *nobilis* lub *honestus*; jego żoną była *honest*a Małgorzata Kosmowska¹⁰.

2. Piotr Ostrowski, wójt *nobilis* Piotr Ostrowski tylko raz wystąpił w źródle, ale Piotr (bez nazwiska) tytułowany *advocatus*, *advocatus hereditarius*, *advocatus et factor* i *factor* był w latach 1484–1500 wzmiankowany kilkadziesiąt razy¹¹. Nie wiadomo, czy chodziło cały czas o Piotra Ostrowskiego, jest to jednak prawdopodobne, ponieważ gdy urzędowało jednocześnie dwóch wójtów o tym samym imieniu, to na ogół podawano ich nazwiska¹². Nie wiadomo również, jaki stopień pokrewieństwa łączył Piotra i Stanisława Ostrowskich. Piotr miał natomiast siostrę Jadwigę, tytułowaną *honest*a¹³. Wójt Piotr regularnie uczestniczył w posiedzeniach ławy, można zatem przypuszczać, także ze względu na jego tytułaturę (*factor*, *advocatus et factor*), że właśnie jemu przypadło w udziale pełnienie funkcji wójta sądowego.

3. Paweł Ostrowski, jako *advocatus* i *advocatus et factor* był wzmiankowany w latach 1500–1506¹⁴. Nie wiadomo, w jaki sposób był spokrewniony

7 AGAD, Warta 1, k. 35, 41, 39.

8 W 1485 r. właścicielami wójtostwa byli: Piotr i Stanisław Ostrowscy, Dorota Kuczka i Jan (brak nazwiska) – *ibidem*, k. 56; AGAD, Księgi Ziemskie Sieradzkie (dalej – Ziem. Sier.), sygn. 13, k. 134, 141 v. W latach 1487–1496 jako wójtowie warccy wzmiankowani byli: Piotr Ostrowski, Dorota Kuczka, Jan Placjan, Jan Kamionacki i Jan Kostrzewski, AGAD, Warta 1, k. 79, 91, 102, 109, 114, 116, 139, 165, 187, 200.

9 Por. herbarze: o Kobiezyckich – S. Uruski, *Rodzina, herbarz szlachty polskiej*, t. 7, Warszawa 1910, s. 46; o Kostrzewskich – A. Boniecki, *Herbarz polski*, t. 11, Warszawa 1907, s. 361; o Pratkowskich – *Polska encyklopedia szlachecka*, t. 10, Warszawa 1938, s. 85 oraz S. Uruski, *op.cit.*, t. 14, Warszawa 1917, s. 327; o Kuczach – A. Boniecki, *op.cit.*, t. 13, Warszawa 1909, s. 101; o Kamionackich – A. Boniecki, *op.cit.*, t. 9, Warszawa 1906, s. 212–213 oraz S. Uruski, *op.cit.*, t. 6, Warszawa 1909, s. 181.

10 AGAD, Warta 1, k. 35, 41, 254, 314–315.

11 *Ibidem*, k. 32, 39, 56, 118, 152, 159, 201, 237, 242, 285, 292, 308, 322, 341, 349.

12 W latach 1486–1496 funkcjonowało równocześnie trzech wójtów o imieniu Jan i na ogół podawano ich nazwiska – *ibidem*, k. 79, 91, 102, 109, 114, 116, 128, 155, 200.

13 *Ibidem*, k. 346.

14 *Ibidem*, k. 344, 348, 364, 370, 371, 377, 381, 407.

z Piotrem i Stanisławem, może był synem któregoś z nich. Siostra Pawła, *nobilis* Agnieszka Ostrowska była żoną rajcy warckiego, Macieja Melli¹⁵.

4. Jan Kamionacki, *advocatus hereditarius*, wójt warcki w latach 1486–1509, regularnie uczestniczył w posiedzeniach ławy, aczkolwiek nigdy nie był tytułowany *factor*¹⁶. Poza tym niezbyt wiele o nim wiadomo. W 1487 r. posiedzenie ławy miało miejsce *in domo famosi Ioannis Camyonaczski advocati*¹⁷. W księdze wójtowsko-ławniczej zachowały się też wzmianki o przeprowadzonych przez niego transakcjach: w 1500 r. kupił za sześć i pół grzywny dwa składy pola, cztery lata później sprzedał pole za sześć grzywien i jeden wiardunek, w 1505 r. dokonał zamiany pola, a w 1509 r. zastawił za dwadzieścia grzywien czynsz z łązni¹⁸.

5. Jan Placjan (Placyan, Placzyan), był wójtem warckim od 1486 r. (pierwsza wzmianka w aktach wójtowskich) do śmierci w 1509 r.¹⁹ We wszystkich transakcjach występował razem z żoną Anną. W 1491 r. sprzedali dwa składy pola i ogród, w 1496 r. zastawili dom Maciejowi z Sieradza²⁰.

6. Anna Placjanowa, po śmierci męża Jana Placjana, występowała samodzielnie jako *advocatissa*. W 1509 r. zastawiła czynsz z dwóch kramów szewskich i dwóch ogrodów Maciejowi Warzymięsie, wójtowi oraz sprzedała *ortum* Błażkowi, bednarzowi; w 1510 r. sprzedała Maciejowi Warzymięsie *media areae sue advocacie* za dwie kopy groszy²¹. W księgach ziemskich sieradzkich zachował się także wpis pozwu złożonego przeciwko niej przez Lutka z Muchlina²².

6. Jan Kostrzewski, wzmianki o nim pochodzą z lat 1487–1496. Pierwszy raz wystąpił w źródłach w 1487 r., kiedy sprzedał 8 groszy czynszu z *ortum et allodium* burmistrzowi warckiemu Janowi Gawłowi. Czynsz ten odziedziczył po zmarłym wuju, wójcie warckim Janie Pratkowskim²³. W posiedzeniach sądu ławniczego brał udział tylko dwa razy – w 1488 r. razem z Janem Kamionackim i w 1496 r. z wójtem Piotrem i Janem (nie wiadomo którym)²⁴.

8. Dorota Kuczka, *advocata Warthensis*, wdowa po wójcie warckim Janie Kuczskim. Pierwsze wzmianki o niej pochodzą z 1485 r. (kupno placu w Warcie za dziewięć wiardunków i proces z Janem ze Smaszkowa Małego)²⁵. Tytułowano ją różnie: *nobilis*, *honestas*, *domina*. Jej bratankiem był mieszczanin warcki,

15 *Ibidem*, k. 320-321; AGAD, Dokumenty pergaminowe, sygn. 3685.

16 AGAD, Warta 1, k. 79, 102, 116, 128, 155, 200, 348, 469.

17 *Ibidem*, k. 105.

18 *Ibidem*, k. 348-349, 381, 357, 469.

19 *Ibidem*, k. 91, 470, 474.

20 *Ibidem*, k. 169, 170-171, 246.

21 *Ibidem*, k. 455, 473, 474.

22 AGAD, Ziem. Sier., sygn. 13, k. 316.

23 AGAD, Warta 1, k. 109.

24 *Ibidem*, k. 249.

25 *Ibidem*, k. 44; AGAD, Ziem. Sier., sygn. 13, k. 134, 141v.

nie pojawiała się w księdze wójtowsko-ławniczej: w 1490 r. sprzedała *alodium*, w 1492 r. – *quartam agri advocacialis*, w 1493 r. – pół łana pola wójtowskiego i jatkę. Swemu bratankowi podarowała w 1491 r. *ortum paternalis*, a w 1506 r. sprzedała czynsz z jatki²⁷. W 1493 r. otrzymała pozwolenie na sprzedaż wójtostwa *in oppido regio in Wartha*²⁸, trudno jednak powiedzieć, czy i komu sprzedała swoją część wójtostwa.

Kuczka była dobrodziejką zarówno kościoła parafialnego w Warcie, jak i miejscowego klasztoru bernardynów. W 1492 r. warcka fara dostała od niej siedemnaście grzywien uzyskane ze sprzedaży pola²⁹. Bernardyni otrzymali w 1496 r. dom i plac³⁰. Przynajmniej w tym zakresie odegrała ona ważną rolę jako tercjarka bernardyńska. Pierwsza wzmianka o zgromadzeniu tercjarek bernardyńskich w Warcie pochodzi z 1493 r., wiadomo, że Kuczka już wtedy była tercjarką, ponieważ tytułowano ją *religiosa* obok *nobilis*³¹. Mogła być nawet inicjatorką założenia zgromadzenia w Warcie – część tercjarek jeszcze w 1500 r. mieszkała w domu przez nią podarowanym czy udostępnionym – *in domo Kuczka*³².

9. Anna Dobrogostowna, trzecia kobieta wzmiankowana jako *advocatissa Warthensis*, w 1484 r. jako właścicielka czynszu³³.

10. Maciej Warzymięso, mieszczanin warcki, wieloletni rajca, w 1504 r. pełnił urząd burmistrza, posiadając jednocześnie część wójtostwa³⁴. W 1507 r. otrzymał pozwolenie na wykup wójtostwa z rąk Pawła i Jana Placjanów i ich żon, Jana Kobierzyckiego i pozostałych właścicieli wójtostwa. Przywilej ten został powtórzony w 1508 r. i aż trzykrotnie w 1511 r.³⁵ Od 1510 r. Maciej Warzymięso był jedynym właścicielem wójtostwa wzmiankowanym w księdze wójtowsko-ławniczej. Trudno jednak powiedzieć, czy zdołał wykupić całość wójtostwa z rąk pozostałych właścicieli. Zmarł w 1512 r. W grudniu tego roku wdowa po Macieju, Katarzyna i jego syn Jan otrzymali przywilej *super hanc*

26 A. Knap (Bartoszewicz), *Elita władzy w Warcie w XV–XVI wieku*, „Przegląd Historyczny”, t. 84, 1993, z. 3, s. 375-388.

27 AGAD, Warta 1, k. 150, 165-166, 187, 188, 411.

28 MRPS, t. 2, nr 109. Wydaje się, że była właścicielką części wójtostwa przynajmniej do 1496 r., kiedy to podarowała plac i dom warckim bernardynom – *ibidem*, nr 572.

29 AGAD, Warta 1, k. 187.

30 MRPS, t. 2, nr 572.

31 Pierwsza wzmianka o tercjarkach w Warcie to przywilej dla nich z 13 lutego 1493 r. – *ibidem*, nr 108. Dzień później *religiosa et nobilis* Dorota Kuczka otrzymała pozwolenie na sprzedaż wójtostwa – *ibidem*, nr 109.

32 AGAD, Rejestr przychodów Bractwa Najświętszej Marii Panny, sygn. Warta 63, npag.

33 AGAD, Warta 1, k. 33-34.

34 Jako wójt wzmiankowany – *ibidem*, k. 145, 156, 215, 401; jako burmistrz – *ibidem*, k. 385.

35 MRPS, t. IV-1, nr 7 (r. 1507), 334 (r. 1508). Pierwszy raz w 1511 r. przywilej na wykup wójtostwa otrzymał 3 lutego – *ibidem*, t. IV-2, nr 9875. 31 marca tego roku pozwolenie na wykup wójtostwa z rąk Macieja otrzymał Jan Ciemieński, jednak niecały miesiąc później (30 kwietnia) ten pierwszy uzyskał potwierdzenie swoich praw – *ibidem*, t. IV-1, nr 1105; *ibidem*, t. IV-2, nr 10054. 15 listopada 1511 r. przywilej dla Jana Ciemieńskiego został oficjalnie anulowany, a prawa Macieja potwierdzone – *ibidem*, nr 10157.

*advocati*³⁶. Właścicielami wójtostwa byli jednak krótko, ponieważ niecałe dwa lata później (6 lutego 1514 r.) przywilej wykupu z rąk spadkobierców Warzymięsy otrzymał Stanisław Chotowski³⁷.

Maciej Warzymięso bardzo często występował w aktach wójtowsko-ławnicznych Warty jako strona w różnych transakcjach. W 1490 r., będąc rajcą, kupił *allodium* i dokonał zamiany pola. W 1492 r. kupił dwa składy pola, sprzedał plac i dom. Rok później sprzedał pół łana pola wraz z zabudowaniami gospodarczymi. W 1495 r. kupił jeden skład pola. W 1508 r. sprzedał dom w rynku, w zamian otrzymał inny dom, ale również przyrynkowy i dopłatę ośmiu grzywien³⁸.

Poza wymienionymi wyżej byli jeszcze inni właściciele wójtostwa warckiego. W księdze wójtowsko-ławnicznej jest wzmiankowany nie znany z nazwiska wójt Jakub, który w 1499 r. czterokrotnie przewodniczył posiedzeniom ławy³⁹. Poza tym nie mamy o nim żadnych informacji. Część wójtostwa musiała należeć do Jana Kobierzyckiego, skoro Maciej Warzymięso w 1507 r. otrzymał przywilej wykupu wójtostwa między innymi z jego rąk⁴⁰. Poza tym Jan Kobierzycki w źródłach nie jest wzmiankowany, aczkolwiek w księdze wójtowsko-ławnicznej pojawia się osoba określana jako „wójt Jan”, bez nazwiska. Nie wiadomo, czy pod tym określeniem kryje się Jan Placjan, Jan Kamionacki, Jan Kostrzewski, czy właśnie Jan Kobierzycki. Rodzina Kobierzyckich herbu Korab pochodziła z Kobierzycka, wsi w powiecie sieradzkim. W herbarzu Seweryna Uruskiego znalazła się informacja, że w pierwszej połowie XV w. Jan, syn Mikołaja, dziedzica na Kobierzycku, był wójtem w Warcie. Jan miał dwóch synów, Jakuba (może to właśnie on był wójtem Jakubem wzmiankowanym w 1499 r.?) i Mikołaja, także wójta warckiego, skądinąd jednak nie znanego⁴¹.

Wydaje się, że rozdrobnienie wójtostwa warckiego powodowało zmniejszenie dystansu między jego posiadaczami a elitą finansową miasta. Na podstawie ksiąg sądowych można tylko odtworzyć ogólny obraz społeczeństwa miejskiego, a rekonstrukcja struktury majątkowej jest szczególnie trudna, jeśli w ogóle możliwa. Stan posiadania właścicieli wójtostwa również można odtworzyć tylko w ogólnych zarysach. Wartość całego wójtostwa można mniej więcej oszacować na podstawie wspomnianego na początku przywileju z 1512 r.⁴², zachowane źródła jednak nie zawierają nawet informacji, na ile części wójtostwo było podzielone. Zakładamy, że wartość wójtostwa warckiego w całości wynosiła

36 *Ibidem*, nr 10369.

37 Stanisław Chotowski otrzymał pozwolenie na wykup wójtostwa z rąk Macieja Warzymięsy – *ibidem*, nr 2225. Maciej Warzymięso jednak wtedy już nie żył, a w księgach ziemskich sieradzkich zachował się dokument zezwalający Chotowskiemu na odkupienie wójtostwa od Jana, syna Macieja, AGAD, Ziem. Sier., sygn. 14, k. 112-112 v.

38 AGAD, Warta 1, k. 156, 158, 175-178, 202, 215, 226, 298-299, 401.

39 *Ibidem*, k. 299 (25 stycznia), k. 307 (22 lutego), k. 338 (15 listopada), k. 339 (29 listopada).

40 MRPS, t. IV-1, nr 7.

41 S. Uruski, *op.cit.*, t. 7, s. 46.

42 Por. przyp. 5.

około 800–900 grzywien (pięć i pół łana ziemi, czynsz z jatek i kramów, czynsz świętomarciński, czynsz z łaźni i młyna, dwóch kmieci w Witowie, jedna trzecia opłat sądowych, brzeg rzeki)⁴³. Sumę tę trzeba podzielić przez minimum cztery, wynika zatem, że właściciele poszczególnych części wójtostwa mieli majątek o wartości 200–220 grzywien, takiej samej jak majątek jednowioskowego szlachcica⁴⁴.

Stan posiadania mieszczan warckich był generalnie niski. Testamenty, zapisy na przeżycie, zapisy wienno-posagowe i podziały majątków wskazują, że majątek warcianina składał się z jednego lub kilku drewnianych domów, ziemi ornej (od jednego–dwóch składów do jednego łana), ogrodu, czasem kilku, zabudowań gospodarczych, ewentualnie jatki lub kramu szewskiego. Zróżnicowanie majątkowe przejawiało się zarówno w ilości, jak i jakości tych nieruchomości, np. ceny domów w Warcie wahały się od pięćdziesięciu grzywien (za domy przyrynkowe) do sześćdziesięciu groszy⁴⁵. Na podstawie wyliczeń dokonanych na bazie danych z księgi wójtowsko-ławniczej⁴⁶ można stwierdzić, że przeciętny warcianin był właścicielem majątku wartego dziesięć do pięćdziesięciu grzywien, tylko kilkunastu mieszczan dysponowało majątkiem w granicach 100–200 grzywien. Majątek jednego z najbogatszych mieszczan, burmistrza Jakuba Bradka (bratanka *advocatissy* Doroty Kuczskiej) około 1500 r. składał się z przyrynkowego domu, kupionego za 50 grzywien, trzech domków wynajmowanych lokatorom (około 20 grzywien), półłanowego pola (36 grzywien), ogrodu i *alodium* (5 grzywien)⁴⁷. Inny mieszkaniec Warty, Michał Kostr miał dom, ponad pół łana roli, 25 grzywien i 12 florenów gotówką, wierzytelności u kupców wrocławskich i sieradzkich w wysokości 47 grzywien i 72 florenów⁴⁸. Jak już wspomniano, grupa najbogatszych warcian nie była liczna, należeli do niej burmistrzowie, niektórzy rajcy, trochę osiadłej w mieście szlachty. Ci najzamożniejsi mieszkańcy miasta byli najczęściej partnerami wójtów warckich w różnych transakcjach handlowych i finansowych: burmistrz Jakub Bradek kupił od Doroty Kuczskiej czynsz z jatki; rajca Maciej Mella (mąż siostry Pawła Ostrowskiego) pożyczył wójtowi Janowi Kamionackiemu 20 grzywien pod zastaw czynszu

43 Wyceny tej dokonano na podstawie transakcji wzmiankowanych w księdze wójtowsko-ławniczej, np. za jeden skład pola wójtowskiego płacono 6-10 grzywien – AGAD, Warta 1, k. 150, 156, 158, 226, 298-299. Jeden łan miałby zatem wartość około 80–100 grzywien. Cena jatki „wolnej” wynosiła w Warcie kilkanaście grzywien (12–14), kiedy w 1506 r. Jakub Bradek kupował czynsz z dzierżawionej przez siebie jatki, zapłacił za niego 10 grzywien – *ibidem*, k. 139, 211-212, 346, 411. Wycena ta jest również zbliżona do sum, na jakie szacowano wójtostwa i sołectwa w przywilejach zachowanych w Metryce Koronnej, MRPS, t. IV-1, nr 82, 361, 917, 1004, 1077.

44 Por. przyp. 6.

45 AGAD, Warta 1, k. 49, 59, 62, 165-166, 255, 345, 470-471.

46 A. Bartoszewicz, *Warta – społeczeństwo miasta w drugiej połowie XV i na początku XVI w.*, Warszawa 1994 (maszynopis pracy doktorskiej w bibliotece Instytutu Historycznego Uniwersytetu Warszawskiego), s. 118-119.

47 AGAD, Warta 1, k. 165-166, 255, 345, 470-471.

48 *Ibidem*, k. 439-440.

z łaźni; burmistrz Jan Gaweł kupił od Jana Kostrzewskiego czynsz z ogrodu⁴⁹. Można podać jeszcze wiele przykładów tego rodzaju transakcji⁵⁰. Należy jednak zauważyć, że sumy, jakimi obracano w tych operacjach, poza kilkoma wyjątkami nie odbiegały swą wysokością od tych, którymi dysponowali przeciętni warcianie: 9 wiardunków, 2 kopy groszy, 3 wiardunki, 2 floreny, nawet 10 grzywien⁵¹.

Ścisłym związkiem gospodarczym i handlowym łączącym wójtów warckich z mieszkańcami miasta towarzyszyły, niemniej istotne, więzi rodzinne. Każdy z wójtów (tych, o których jest więcej wiadomo) miał krewnych określanych w źródłach *honesti* czy *providi*: Paweł i Piotr Ostrowscy – siostry, Stanisław Ostrowski – żonę. Można przypuszczać, że z mieszczańskiej rodziny pochodziła także żona zmarłego przed 1483 r. wójta Jana Kuczskiego, Dorota, której bratankiem był, wspominany już wielokrotnie, burmistrz warcki Jakub Bradek.

Charakteryzując związki wójtów warckich z miastem i jego mieszkańcami, nie można pominąć ich aktywnego udziału w życiu religijnym miasta. O roli, jaką odegrała Dorota Kuczka w tworzeniu zgromadzenia tercjarek i jej darowiznach dla kościołów warckich była już mowa. Należy jednak dodać, że tercjarkami bernardyńskimi były również *nobiles* Katarzyna Kamionacka i Dorota Ostrowska, sądząc z nazwisk, krewnie wójtów. Dwóch wójtów znalazło się wśród konfratrów warckiego bractwa parafialnego pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny: Paweł Ostrowski (jako *frater litteratus!*) i Maciej Warzymięso⁵².

Niewątpliwie najbardziej interesującą postacią spośród wójtów warckich drugiej połowy XV w. i pierwszej połowy XVI w. był Maciej Warzymięso, mieszczanin, który zdołał w swym ręku zgromadzić większą część, a może nawet całość, wójtostwa warckiego. Wzmianki w księdze wójtowsko-ławniczej pozwalają prześledzić jego żmudną wspinaczkę po szczeblach hierarchii miejskiej: był wiele lat rajcą, potem kilka lat burmistrzem, wreszcie nabył część wójtostwa i wtedy rozpoczął równie żmudne zabiegi o scalenie go w swym ręku, uzyskując w ciągu pięciu lat aż pięć przywilejów na wykup wójtostwa od pozostałych właścicieli.

Poza jednym wyjątkiem wójtowie warccy pochodzili z drobnej szlachty sieradzkiej, w księgach ziemskich sieradzkich pozostały ślady ich kontaktów z tym środowiskiem⁵³. Byli jednak przede wszystkim członkami elity-władzy i finansowej Warty. Należeli do tej samej grupy, co najbogatsi mieszczanie, którzy zresztą niejednokrotnie byli ze szlachtą spokrewnieni czy spowinowaceni⁵⁴. Całą tę warstwę łączyły, bez względu na przynależność stanową, stan majątkowy, więzy rodzinne oraz tryb życia i mentalność..

49 *Ibidem*, k. 109, 411, 469.

50 *Ibidem*, k. 177-178, 356, 357, 377-378, 381.

51 *Ibidem*, k. 226, 348-349, 381, 401, 455, 477.

52 AGAD, Rejestr (...)

53 AGAD, Ziem. Sier., sygn. 13, k. 134, 141 v., 316.

54 H. Samsonowicz, *Relacje międzystanowe w Polsce XV w.*, w: *Spółczesność Polski średniowiecznej*, t. 2, pod red. S.K. Kuczyńskiego, Warszawa 1982, s. 253; J. Wiesiołowski, *op.cit.*, s. 59-61.

Właściciele wójtostwa warckiego w latach 1484–1512

- 1484 – Anna Dobrogostówna, Piotr Ostrowski, Stanisław Ostrowski, Jan(?)
1485 – Piotr Ostrowski, Stanisław Ostrowski, Dorota Kuczka, Jan(?).
1486 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Dorota Kuczka.
1487 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Jan Kostrzewski, Dorota Kuczka.
1488 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Jan Kostrzewski, Dorota Kuczka.
1489 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Jan Kostrzewski, Dorota Kuczka.
1490 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Jan Kostrzewski, Dorota Kuczka.
1491 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Jan Kostrzewski, Dorota Kuczka.
1492 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Jan Kostrzewski, Dorota Kuczka.
1493 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Jan Kostrzewski, Dorota Kuczka.
1494 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Jan Kostrzewski, Dorota Kuczka.
1495 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Jan Kostrzewski, Dorota Kuczka.
1496 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Jan Kostrzewski, Dorota Kuczka.
1497 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Dorota Kuczka.
1498 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Dorota Kuczka.
1499 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Dorota Kuczka, Jakub(?).
1500 – Piotr Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Dorota Kuczka.
1501 – Jan Placjan, Jan Kamionacki.
1502 – Paweł Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki.
1503 – Paweł Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki.
1504 – Paweł Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Maciej Warzymięso.
1505 – Paweł Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Maciej Warzymięso.
1506 – Paweł Ostrowski, Jan Placjan, Jan Kamionacki, Maciej Warzymięso.
1507 – Jan Placjan, Jan Kamionacki, Maciej Warzymięso, Jan Kobierzycki.
1508 – Jan Placjan, Jan Kamionacki, Maciej Warzymięso.
1509 – Jan Placjan (po jego śmierci – Anna Placjanowa), Jan Kamionacki, Maciej Warzymięso.
1510 – Anna Placjanowa, Maciej Warzymięso.
1511 – Maciej Warzymięso.
1512 – Maciej Warzymięso (po jego śmierci – Katarzyna i Jan Warzymięso).